

Några fiskevårdsuppgifter i Österbottens kustområde.

En intervju med fiskeribiolog Curt Segerstråle.

I tidningspressen har nyligen synts uppgifter om att en ny sammanslutning på fiskerinäringens område bildats under namn av „Förbundet för fiskerinäringens främjande i Finland“. Då initiativtagaren härtill, fiskeribiolog Curt Segerstråle, deltog i Svenska Lantbrukssällskapens i Finland förbunds mötesförhandlingar i Vasa, passade red. på tillfället att höra oss för i vad mån det nya förbundet möjligen komme att utsträcka sin verksamhet till det österbottenska kustområdet.

Magister Segerstråle besvarade vår förfrågan på följande sätt:

Arbetet för fiskerinäringens främjande bör intensifieras.

Ehuru det egentligen var i Fiskodlingens Vänners ärenden jag deltog i förhandlingarna under förbundsmötet, där föreningen sedan flere år tillbaka är medlem, utgjorde målet för min resa upp till Österbotten denna gång även sondering av möjligheterna att här skapa lokala sammanslutningar, som skulle anslutas till det nystartade Förbundet för fiskerinäringens främjande i Finland. Jag ser nämligen det vara min uppgift att efter förmåga försöka samla de spridda krafter, som ivra för

fiskerinäringens främjande och främst då krafter, som genom att de icke äro yrkesfiskare, saknat egna organ, där deras intresse för fiskevård och fiskodling kunde taga praktisk form. Vi ha nämligen i vårt land många medborgare, vilka gärna både i ord och handling ville stöda fiskerinäringen och som synnerligen gärna ville bidra till att ett ökat fiskebestånd åter uppstode i våra vatten om de blott haft möjlighet därtill och ett organ för detta ändamål. Och en dylik möjlighet saknades, tills Fiskodlingens Vänner införde „glaskläckningen” för gädda i landet med utnyttjande av rikssvenska speciella kläckningsglas för kläckning av gädda. Det systemet gav oss möjlighet till enkel och billig massalstring av gäddyngel för utplantering i fiskevattnen.

Förbättringar i romkläckningsmetoderna.

Såsom även Österbottens Fiskarförbund och Nykarlebynejdens Fiskevårdsförening kunnat visa — den sistnämnda föreningen grundlades 1939 på initiativ av Fiskodlingens Vänner — har glaskläckningen arbetat framgångsrikt under de år, den använts härstädes. Då numera Fiskodlingens Vänner infört en förbättrad och förenklad uppställningsanordning för gäddkläckningsglaset och man därigenom kan reducera den nödiga fallhöjden, alltså nivåskillna-

den mellan dammens vattenyta eller vattenreservoarens yta och markytan, på vilken glaskläckningsapparaturen är uppställd, till 60 cm från de i Sverige angivna 1,20 cm, så ha vi stora chanser att här och var i Österbottens kustdistrikt bl. a. i utloppen från floderna kunna anbringa effektiva kläckningsanordningar speciellt för gädd. På så sätt ha vi möjlighet att få ett större antal små lokala romkläckningscentraler, vilka kunna tjäna som lokala organ för den nödiga massalstringen av gäddyngel för utsättning i resp. distrikts vattenområden.

Lokalföreningen Fiskerinäringens främjare i ..... trakten bildas.

Avsikten är att varje lokal liten sammanslutning, som enligt svenskt mönster främst från Dalarna torde komma att få en enhetsbeteckning, antagligen i detta fall „Fiskets främjare i ..... trakten” skulle få en eller möjligen flere dylika små kläckningscentraler som lokala „gäddyngelfabriker” för återuppbyggnad: arbetet på gäddfiskets område. Att detta betydde ett stort plus för Österbottens fiskevårdssträvanden, är säkert, liksom också att detta kommer att ske i gott samförstånd med Österbottens Fiskarförbund och dess ledande män. Det sistnämnda gläder mig synnerligen, ty samarbete i oli-

ka former i detta fall även mellan amatörfiske- och yrkesfiskebetonade sammanslutningar för fiskerinäringens främjande — är ett livsvillkor för att vår fiskerinäring skall kunna gå framåt i ett snabbare tempo och med ett bättre resultat än hittills skett.

Skötseln av en älvs sikbestånd återverkar på fisket i vida områden.

Då Fiskodlingens Vänner genom undertecknad hösten 1939 tog upp arbetet på fiskodlingens område i Österbotten, var det främst sikbeståndet och dess förkovran, som fängade mitt intresse. Under en mig anförtrodd utredning av fiskeriförhållandena i samband med en slötande process mellan fiskevattenägare i Mogenpört skifteslag i Pyttis utanför Pyttisgrenens utlopp av Kymmene älv och A. B. Stockfors Träsliperi hade jag fått klara bevis för att det — f. ö. från Österbotten härstammande intensiva och sinnrika fisket med storryssa, där den utsattes med krokig landarm, under åren efter dess införande i Nyland i början av 1900-talet hämtat väldiga massfångster av sik ur vattnen i Kymmene älvs fiskedistrikt.

Detta fiskedistrikt räknar jag omfatta åtminstone 200 km i bredd. Den i älven uppstigande sikken har nämligen en stor

vandringsradie. Detta bevisas bl. a. av den kända österbottniska yrkesfiskaren och fiskevårdsentusiasten Igor Sandmans på Öja utanför Gamlakarleby för några år sedan genomförda märkningar av leksik, som stigit upp till lekplatserna i Skatafors i Nedervetil å norrom Gamlakarleby. Av de många sikar han då märkte, återfunnos några på betydande avstånd från märkningsplatsen. En av de märkta sikarna återfångades bl. a. i Vasa skärgård. Den hade då vandrat åtminstone 150 km från märkningsplatsen, om man mäter den rakaste vattenvägen för fisken i fråga. Andra sikar hade vandrat 50—60 km norrut innan de återfångades. Allt detta visar, att sikarna under sina näringsvandringar sprida sig över vida distrikt efter sin första lek i de österbottniska sikälvarna.

Förhållandena i södra Finland kunna icke stort avvika från dem här i Österbotten. Skärgårdsborna i vida distrikt i socknarna utanför och kring Kymmene älvs mynningar hade därför kännig av följderna av det plötsligt starkt intensifierade fisket med storryssa utanför älvmyningarna i Kymmeneområdet.

Älvarnas lokala överstängande har katastrofala följder för sik- och laxbeståndet.

Ännu mera beklämmande blev nedgången i sikbeståndet,

då man begynte överstänga älvmyningarna med kraftverksdammar såväl i Pyttis-grenen som i Abborrfors-grenen av Kymmene älv. I Pyttis-grenen var det Stockfors träsliperi, som behövde det vita kolet för sin verksamhet och därför med statens begivande fick dämna upp en räcka för sikens och laxens lek synnerligen viktiga forsar mellan Hattar träsk och Prästgårdsforsen i Pyttis-grenen av Kymmene älv. En påbjuden fisktrappa möjliggjorde efter byggandet därav blott en årlig genomgång av vatten genom trappans många vinklar och vrår, men någon lax eller sik gick icke upp till vattnen ovanför. Och någon nytta hade detta ej heller medfört, ty lekplatserna voro helt förstörda genom uppdämningen. Strömmar och forsar hade blivit väldiga lugnvatten.

På samma sätt och med ännu större skadeverkan ingrep det väldiga dammbygget vid Abborrfors i sikbeståndets existens och fortbestånd i Kymmene älvs fiskedistrikt. En uppförd fiskhiss i kombination med en fisktrappa tillät icke en enda sik att gå upp till vattnen ovanför dammen. Ytterligt få voro även de laxar, som våga le sig på konstgjord upphissning till ovanliggande vatten. Laxbeståndets och sikbeståndets framtid var katastrofalt hotad genom detta industriella och för landets ekonomi så viktiga

företags tillkomst — såvida icke människan nu i elfte timmen tog om hand arbetet för återväxtens tryggande under utnyttjande av de modärnaste erfarenheterna på detta område av återuppbyggnadsverksamheten inom fiskerinäringen.

Det var främst dessa erfarenheter av det alltför intensiva fisket och medvetandet om industrins och hela vårt lands stora behov av att sorgfälligt tillvarata de vita kolen, som gav anledning till att jag hösten 1938 i Helsingfors med vänners bistånd startade föreningen Fiskodlingens Vänner. Vi hade då icke mera tillgång till sik i Kymmene älvs fiskedistrikt. Lekplatserna voro förstörda och sikbeståndet, som sett dagens ljus i forsarna, förrän dammbyggen skedde, hade redan praktiskt taget tagit slut. Vi måste därför erhålla „frömaterial“ från områden, där sik tillgången ännu var relativt god.

Den brist på romsik i Nyland som ledde till mina rekognoseringar urne i Österbotten och det nu redan tredje året pågående samarbetet mellan Nyland och Österbotten samt mellan Österbottens fiskare och en nyländsk fiskeribiolog för skapandet av ett nytt sikbestånd av österbottniskt ursprung i Nylands kustområden och ett ökat fiskbestånd även i det österbottniska kustområdet.

Vattnet i flere österbottniska sikälvar vissa är odugligt för sikavel.

Då vi grundlade romkläckningscentralen i Nykarleby kraftverk hösten 1939, hade Nykarleby älv ett gott vatten för kläckning av sikrom, vilket bl. a. visade sig däri, att siken den hösten i stor mängd steg upp ända till kraftverkets spärrdamm för att där leka. De senaste höstarna har däremot vattnet i Nykarleby älv liksom i många andra österbottniska sikälvar varit förgiftat — icke av några fabriker, som fiskarena mångenstädes vilja tillvita orsaken till fiskbeståndets nedgång — utan genom urlakningen av alunhaltiga lerjordar. Detta har i sin tur medfört, att i älvvattnet lagd eller till kläckning satt rom dödats och att fisken, särskilt siken, skytt att gå upp i älvarna för lek.

Själv har jag sett döda braxnar och „nättingar“, alltså nejonögon i „kassarna“, d. v. s. mjärdarna nedanför dammen vid kraftverket i Nykarleby. Dessutom har jag infångat braxnar, som varit alunförgiftade, dock icke här uppe i Österbotten, utan nere vid Prästkuilla gård vid mynningen av en bäck i Tenala socken i Nyland.

Liknande svagt avdomnade braxnar fångades även senaste höst i betydande mängd i Nykarleby älv ovanom kraftverket och även långt uppe i äl-

vens lopp, visande att älvvattnet var förgiftat på ovananlytt sätt. Ännu i år var vattnet starkt skummande och do; fisken i kassarna nedanför kraftverket, varför Nykarlebynejdens Fiskevårdsförening icke kunde kläcka någon rom i romkläckningscentralen i själva kraftverket.

Österbottnisk sikrom i vinterkvarter till Mänttä fiskodlingsanstalt.

Detta gav anledning till att Fiskodlingens Vänner i samråd med magister Storå och ingenjör Lang i Nykarleby beslöt att i år placera en del av den österbottniska sikrommen nere i fiskodlingsansalter, belägna mera söderut i landet. Endel romsatsar om sammanlagt ca 65 liter skickades därpå i höst på min order av fiskarena, främst från Grisselö fiskeläge i Soklot by, till kläckning i Mänttä fiskodlingsanstalt. Där har nämligen Fiskodlingens Vänner redan i flere år idkat gott samarbete med fiskeriinstruktör Saari, anställd för att sköta G. A. Serlachius-koncernen tillhörande fiskevatten och fiskodlingsanstalten vid Mänttä. Nu kommer i vår en betydande del av denna rommängd att återsändas norrut, till en del som rom i ögonpunktstadium, dels som färdigkläckt yngel i specialtransportkannor för direkt utplantering i kustområdet.

Detsamma gäller även en del

av den rommängd om c:a 50 liter, som vi i höst genom samarbete med fiskerinstruktör Saari och fiskerinstruktör Heusala uppe i Kalajoki kunnat uppbringa för fiskodlingsändamål.

Fiskodlingens Vänner arbetar sålunda med provisoriska åtgärder för sikstammens skötsel i österbottniska vatten — tills vi få egna romkläckningscentraler för det österbottniska kustområdet även för sikbeståndets skötsel. Det är på spaning efter dylika platser jag nu andra gången i höst rört mig i Österbottens kustområde i samband med andra fiskeribiologiska och ekonomiska studier.

Kraftverk och pumpstationer kunna ofta nyttjas för anläggning av romkläckningscentraler.

Tillsvidare har jag tre platser, som speciellt intresserar mig. Uppfodringsverket för kylvattenanskaffning för sulfatfabriken i Gamlakarleby, uppfodringsverket för cellulosa fabriken i Jakobstad och kraftverket vid Pärus-Fors i Lappfjärd kyrkobö. Platsen har jag ännu ej avsynat, men Lappfjärd å har goda naturliga förutsättningar att bli en värdefull leveransplats både av rom för lax- och sikodlingen i Österbotten och av yngel för utplanteringar i österbottniska kustområden.

Lappfjärd å rinner nämligen ut ifrån ett morän- och skogsområde, som är synnerligen rikt på källor och vars vatten följ-

aktligen åtminstone högre upp i älven måste lämpa sig utmärkt både som uppväxtplats för lax- och sikyngel och för kläckning av rom av dessa fiskarter. De årligen skeende fångsterna av grålax, d. v. s. taimen, havsforell eller havslaxöring, som svenskarna gärna kallar denna fisk i forsarna i Lappfjärd å utvisa detta.

Grålaxen en värdefull snabbvuxen fisk.

Sådana förhållandena nu gestaltat sig, är det absolut nödvändigt att all den rom, som höstetid blott kan erhållas av den uppstigande leklaxfisken i Lappfjärd å, årligen tillvaratas för fiskodlingsändamål främst inom Österbotten men även för fiskodlingsändamål i andra delar av landet. Denna fiskart är ekonomisk synnerligen värdefull och fisken dessutom snabbvuxen.

Mina undersökningar om havsforellen i södra Finland, där jag för några år sedan ägnade denna fisk speciell uppmärksamhet såväl i Nyland som på Karelska näset, visade att denna fisk i normala fall efter 3 eller 2 ålvsomrar, sällan efter 4 gick ut till havs med värflödet som utvandrande liten bäckforell för att sedan idka rovriddarfärder ute i havet och där växa sig stor på några år.

Tidigast kom den sedan upp tillbaka som lekmogen hanlax-

fisk om två år, men vanligen efter tre och ibland först efter fyra havsår. Då var den en fisk om vanligen 2½—4 kg i vikt, som med sitt utomordentligt läckra kött — bättre än havslaxen i mångens tycke — förljuvade resp. köparens middagsbord.

Som fångstutbyte var den ju ytterst värdefull för yrkesfiskaren, men även för sportfiskaren. Detta föranledde Fiskodlingens Vänner att ägna denna fisk speciell uppmärksamhet.

Samarbete mellan svenska och finska fiskodlingssträvanden.

Det är dessa problem, sik- och gåddodlingens framåttförande i vida kustdistrikt och laxfiskstammens rationella skötsel, som ger mig betydligt arbete. Jag gör dem gärna till föremål för min konstruktiva fantasi, då jag, när tiden blott medger, ägnar fiskodlingsspörsmålen i olika delar av landet mitt intresse.

Glädjande är det att se att man på olika håll under de senaste åren äntligen börjat förstå, att det här är fråga om spörsmål med vida perspektiv och av både ekonomisk, social och kulturell betydelse för vår fiskarbefolkning i landet. Härvid ägnar jag icke endast mitt intresse åt fiskarena, som tillhöra min egen stam, utan även åt de finska fiskarena, bl. a. i Karelen och i det finska Österbotten samt i Egentliga Fin-

land och vid Satakunta-kusten i återuppbyggnadens och samarbetets tecken.

Rom av sik från finska fiskares fångstområden kommer sålunda att sändas till kläckningsanstalter i svenska trakter och kläckningsapparater från svenska snickare enligt ritningar av en svensk fiskeribiolog gå till finska lantbrukssällskap och dotterföreningar till nystartade Förbundet för fiskerinäringens främjande i Finland — Suomen Kalastuksenedistämislitto, vilka nu hålla på att uppstå i olika delar av landet.

Det är sålunda samarbete på bred front mellan fackmän på fiskerinäringens område, yrkesfiskare, amatörfiskare och andra för fiskerinäringens främjande intresserade krafter jag eftersträvar och försöker få organiserat i olika delar av landet.

Ekonomiskt stöd bör givas åt återuppbyggnadsarbetet inom fiskevärden.

Men för detta ändamål behöva vi, som arbeta för fiskerinäringens främjande ekonomiskt stöd både av staten, av kommunerna och av industriella företag och banker för att kunna arbeta tillräckligt effektivt. Och det är särskilt viktigt nu, då prisläget på fisken och varmansfisket förorsakat en sådan massfångst, ja direkt rovdiske i vida trakter av vårt land.

Jag och mina meningsfränder inom kommuner, stadsstyrelser be löva hjälp i detta arbete. och direktioner inom ekonomiska företag. Ger man oss detta i tillräcklig Fiskarfolket och grad, så svara vi även för vår landet räknar på er. Lämna anpart i samarbetet i återupp- hjälp även på detta område i byggnadens tecken på fiskeri- vapenbrödraskapets anda. näringens område.

Glöm ej detta Ni, som ha bes' mmanderätt i dylika frågor

Vasa, den 14 dec. 1942.

Curt Segerstråle.

Övertryck från Syd-Osterbotten nr. 146/-42.